

ἀποδεικνύοντες, ὅτι μία μὲν ἐστὶν ἡ φύσις, δὲν ἐπι-
δαφιλεύει δὲ τὰ δῶρα ἑαυτῆς ἐξίσου εἰς πάντας.

22. Παρατηρητέον δ' ἐν τούτοις καὶ ὅτι πάντα
ταῦτα συζητοῦντες, ἀποβλέπομεν μόνον εἰς τὸ γε-
νικὸν καὶ ἀπρηρημένον τοῦ ζητήματος· προσέχοντες
δὲ τὸν νοῦν εἰς τὰ παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν ἐν ἄλλοις κλί-
μασι δισκιδωμένοις, λεληθότως πως παρατρέχομεν
τὰ παρ' ἡμῶν πρὸ τσπουτίων ἔτων γινόμενα, καὶ οὐ-
δόλως λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν στοιχείον, κυριώτερον
παντὸς ἄλλου, τὴν πείραν δηλονότι, ἥτις ἐπιτάτ-
τει τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ὑποχρέωσιν. Αὕτη δὲ πρὸ
πάντων καὶ οἱ προεκτεθέντες λόγοι ἔπειταν ἡμᾶς
νὰ φρονῶμεν, ὅτι, « Οἱ εἰς τὸ πανεπιστημιον φοι-
τῶντες νὰ μὴ ἐγγράφονται τακτικοὶ φοιτηταὶ οὐ
δεμιᾶς τῶν ἄλλων σχολῶν πρὶν ἢ ἀκροασθῶσιν
ἐπὶ ἐν ἔτος ἢ τρεῖς ἐξαμηνίας τῶν γενικῶν μαθημά-
των τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὅσων ἔχουσι γρίαν,
καὶ ἐξετασθῶσι δημοσίᾳ ἐπὶ τούτων. » (σελ. 74).

Περαιόντες τὰς παρατηρήσεις ἡμῶν, ταύτας ὁμο-
λογοῦμεν, ὅτι ἐκτιμῶμεν πλεῖον παντὸς ἄλλου τὰς
γνώσεις τῶν δύο συναδέλφων ἡμῶν οὓς τιμῶμεν καὶ
ὑποληπτόμεθα.

Α. Σ. ΣΤΡΟΥΜΗΟΣ.

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΩΡΑΣ.

—ο—

Τῷ Κυρίῳ Α. Μ. εἰς Κ. Οὔτε τόπον
οὔτε καιρὸν ἔχομεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὴν χθὲς
ληφθεῖσαν ὑμετέραν ἐπιστολήν. Συνομολογοῦ-
μεν ὁμῶς ὅτι προτιμητέα ἡ σοβαρὰ συζήτησις,
καὶ ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς εὐτραπέλου αὐτῆς καλὸν
νὰ ἐξορίζηται τὸ δηκτικὸν καὶ τὸ δριμύ. Ἄλ-
λως τε ἡ ἑρὶς εὐκόλως μετπτρέπεται εἰς ἐριν-
νύα, καὶ τὰς αἵματωπούς ἐριννύς, ὡς ὠνόμα-
σεν αὐτὰς ὁ Εὐριπίδης, ἀνέκαθεν ἀπεστράφη
ἡ πανίλαρος Πανδώρα.

Τὰς παρατηρήσεις ταύτας διακοινώσαμεν ἐκ-
τενέστερον τῷ καθηγητῇ Ὀρφανίδῃ πρὸ τῆς
δημοσιεύσεως τῆς πρὸς τὸν Κ. Ζαλακώσταν
ἐπιστολῆς· ἀλλ' ὁ Κ. Ὀρφανίδης ἀντεῖπεν ὅτι
τὸ εἰκαίωμα τῆς αὐστηροῦς ἐπικρίσεως ἐχορῇ
γῆσεν αὐτῷ ὁ Κ. Ζαλακώστας διακωμωδῆσας
γεραροὺς καὶ ἐπιστήμονας διδασκάλους, (ὧν δύο
καὶ τακτικοὶ συντάκται τῆς Πανδώρας,) οἱ
οἱ Κύριοι Φ. Ἰωάννου, καὶ Ἀ. Ρ. Ραγκαβῆς
καὶ Κ. Παπαρρήγόπουλος, διὰ τῆς θρασείας,
ὅπως ἀπεκάλεσεν αὐτήν, ἐπιγραφῆς ταύτης·
« Ἐν μάθῃμα εἰς τοὺς διδασκάλους
μου » καὶ ὅτι ἀμυνόμενος οὐχὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ
ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ὑβρισθέντων καθηγητῶν, συγ-
γνωστὸς εἰ ἀναγκάζεται ἀπὸ τῆς ἐμπύρου
παιητικῆς αὐτοῦ φαρέτρας νὰ ἀνασπᾷ καὶ εὐ-
κεντρά τινα βέλη.

Καὶ καθ' ἡμᾶς βεβαίως, ἀληθέστερος ὁ ἐκ-
τῶν πραγμάτων ἢ ὁ ἐκ τῶν λέξεων θρίαμβος.
καθόσον μάλιστα τὸν Κ. Ζαλακώσταν, δις στε-
φθέντα ὡς νικητὴν καὶ διὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ τιμώ-
μενον, οὐδόλως προσβάλλουσιν αὐταὶ καὶ τρα-
χύταται οὔσαι, ὅταν δὲν λαλῶσιν ἐκεῖνα κατ'
αὐτοῦ (*). Ἀλλὰ κρίνοντες περὶ τοῦ λόγου τῶν
συγγραφέων, μὴ λησμονῶμεν τὸ τοῦ Ἀλικαρ-
νατσεῶς « Ἐπειδὴ δὲ χρόνιος ἀσκησις, ἰσχύον
πολλὴν λαβοῦσα, τύπους τινάς ἐν τῇ διανοίᾳ
παντὸς τοῦ μελετωμένου καὶ σφραγίδας ἐνε-
ποίησεν, ἐκ τοῦ ράστου τε καὶ ἀπὸ τῆς ἐξεως
αὐτὸ ἤδη ποιεῖ. » (Διον. Ἀλικ. Περὶ συνθ. ὀνο-
μάτων.) Τοῦτο τρεψάτω ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον
καὶ τὴν κρίσιν ὑμῶν.

Λέγετε πρὸς τούτοις ὅτι ὁ Φιλόπατρις
σχολιάζων φιλοσχωμμόνως τὴν περὶ τηρήσεως
τῶν πατρίων φράσιν τῆς Πανδώρας
(φυλ. 140. σελ. 526). κακίζει ταύτην, ὡς πρεσβεύ-
ουσιν τὰ τῆς Univers. Καὶ δὲν ἐτύχε μὲν νὰ ἀ-
ναγνώσωμεν τὸ φύλλον ἐκεῖνο τοῦ Φιλοπά-
τριδος. Ἀναδραμόντες ὁμῶς εἰς τὸ κατα-
κριθὲν χωρίον, ἠπορήσαμεν πόθεν ἐπορίσθη ἡ
ἀθηναία ἐφημερίς τὸ συμπέρασμα. Καὶ ἴσως
μὲν διετυπώσαμεν σκαιῶς τὴν ἡμετέραν ἔννοιαν·
ἀλλ' ὡς καὶ ὑμεῖς ὁρθῶς γράφετε, λόγος πρό-
κειται, οὐχὶ περὶ ἐθίμων προτχαίρων καὶ με-
ταβλητῶν, ἀλλὰ περὶ τῆς κολοβώσεως μυ-
στηρίου δογματισθέντος ἐσσεὶ καὶ ἀμετα-
βλήτου. Καὶ τὰ μυστήρια ἃ παρελάβομεν ὑπὸ
τῶν πατέρων ἡμῶν ἐννοοῦντες, ἐχρησάμεθα
τῇ λέξει πατρία. Ἀπὸ τούτων ἄρα τῶν πα-
τρίων οὐδὲ κεραίας ἀφίρεσιν ἡ μεταρρύθμισιν
πρέπει νὰ συγχωρήσωμεν. Τὸν χορὸν καθιέρω-
σεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία οὐ μόνον ἐν τῇ τε-
λετῇ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ
τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἐν τῇ τοῦ βαπτίσματος, καὶ ἐν
ἄλλαις. Ἐχομεν λοιπὸν τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποκόψω-
μεν αὐτὸν, ἵνα μὴ γελᾶσιν οἱ ἀλλόφυλοι; καὶ
ἂν ἀποκόψωμεν τὸ μέρος, ὑπάρχει πλεόν τὸ ὅλον
καὶ κατ' αὐτοὺς τοὺς κανόνας, οὐχὶ τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς καὶ ὑπερφουοῦς, ἀλλὰ τῆς θύραθεν φι-
λοσοφίας; Βεβαίως οὐχί· καὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ
ἀληθὴς φίλος τῆς πατρίδος Φιλόπατρις, πα-
ρηρμήνευσεν τὴν διάνοιαν ἡμῶν, ἐκλαβὼν τὰ ἐ-
θιμα ἐκεῖνα ὧν βεβαίως ἀναγκαστὴ ἡ διόρθωσις.

—ο—

(*) Ἐν τῷ Ἰταλικῷ περιοδικῷ συγγράμματι Rivista
Enciclopedia Italiana, τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1855 ἔτους,
ὑπάρχει ἄρθρον διαλεγμῶνον πολλοὺς ἑαίους ὑπὲρ τῶν ποι-
ητῶν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως ὑπὲρ τοῦ Κ. Ζαλακώστα. Ἐν
αὐτῷ δημοσιεύεται καὶ μεταφράσις τῶν Ἀρματαῶν
καὶ Κλεπτῶν.